

«Сейфуллин окулары-18(2): «XXI ғасыр ғылымы – трансформация дәуірі» Халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары = Материалы международной научно-практической конференции «Сейфуллинские чтения – 18(2): «Наука XXI века - эпоха трансформации» - 2022.- Т.1, Ч.III. - Б.158-159.

ҚАЗАҚСТАН ІТ-ЭКОЖҮЙЕСІНІҢ ДЕҢГЕЙІ

Жарылқан Д., 1 курс магистранты

*Сакария қолданбалы білімдер университеті
(Sakarya Uygulamali Bilimler Universitesi),
Сердиван/Сакария, Түркия*

Бизнесте экожүйе дегеніміз – бір компания айналасында біріктірілген жеке немесе серіктестік қызметтер жиынтығы [1].

Нарықтағы бизнес-технологиялардың артықшылықтарын толық көлемде пайдалану үшін, елдің технологиялық экожүйеге бейім екенін пайдалана білу керек. Әсіресе үлкен Нур-Сұлтан(Астана), Алматы, Шымкент қалаларындағы тұрғындар қызметтер көрсетуші экожүйелерді пайдаланып үйреніп қалған. Жалпы мегополистерде ІТ-экожүйелері өте жақсы қарқынмен дамып келеді.

Еліміздің осы саладағы деңгейін көтерген ерекше жағдайлар:

- 1) Еліміздің цифрландыру бағытын мемлекеттік деңгейде ұстануы;
- 2) Халыққа қызмет көрсету орталығының (EGOV) қызметтерінің автоматтандырылуы, онлайн қызмет ретінде қолжетімділігі.
- 3) Нарыққа Kaspi.kz келуі.
- 4) Astana Hub тарапынан білім алушыларға берілетін жеңілдіктер мен қосымша берілетін мүмкіндіктер.
- 5) Шет ел компанияларының біздің нарыққа қызыға инвестор немесе қызмет көрсетуші компаниялар ретінде келуі.

Жергілікті бұқаралық ақпараттар көзіне сүйенсек, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылдың 12 желтоқсанындағы № 827 қаулысымен «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы бекітілді. Осы бағдарлама аясында халықтың цифрлық сауаттылығы біршама артты десекте болады. 2019 жылы «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын іске асыру аясында 8 мың жұмыс орны құрылды. Бағдарламадан түскен жалпы экономикалық тиімділік 2018 және 2019 жылдары 600 млрд теңгеден асты. Мемлекеттік қызметтерді ұсыну, білім беру, денсаулық сақтау, қаржы, көлік және тау-кен металлургиясы салаларында цифрлық технологияларды енгізуде айтарлықтай елеулі жетістіктерге қол жеткізілді.

Әлеуметтік-еңбек саласын цифрландыру тұрғысынан электронды еңбек биржасы сәтті жұмыс істеп тұр. Соның нәтижесінде жұмысқа орналастыру процесі екі есеге қысқарды, ал жалпы процедураның өзі айқындала түсті.

Көлік пен логистиканы цифрландыру тұрғысынан «Зияткерлік көлік жүйесі» жобасы іске асырылып жатыр, ол автомобиль жолдары, көлік құралдары, ақылы жолдар арқылы жүру, қала аралық автобустардағы жолаушылар, сондай-ақ рәсімделген билеттер туралы мәліметтерді жинайды және өңдейді делінген [2,3]. Қазіргі таңда аталған мақсаттардың басым бөлігі орындалған.

Мемлекеттік қызметтерді автоматтандыру жұмыстарын жүргізу аясында Мемлекеттік қызметтер тізіліміне 723 қызмет енгізілген, оның ішінде 580 қызмет немесе 80,2% электронды түрде көрсету көзделген. Мемлекеттік қызметтерді оңтайландыру бойынша жұмыстар жүргізілді, соның нәтижесінде мемлекеттік қызметтер саны 17-ге (740-тан 723-ке дейін) қысқарды.

Қазіргі таңда өтініш берушілерге 17 проактивті және 21 композитті мемлекеттік қызмет көрсетіледі. Жүргізілген оңтайландыру жұмыстары құжаттардың орташа пакетін 30%-ға, сондай-ақ мемлекеттік қызметті ұсыну мерзімін орта есеппен 3 есеге қысқартты [4].

Мемлекеттік қызметтерді автоматтандыру қағаз түріндегі құжат айналымын 70,8 млн құжатқа қысқартуға мүмкіндік беріп, 8,4 млрд теңгеден астам жанама экономикалық нәтиже береді.

Экожүйе Kaspi.kz жеке тұлғалар мен бөлшек сауда компаниялары үшін көптеген сервистерді біріктіреді: қаржылық қызметтер; автокөлік сатып алуға арналған онлайн-кредиттер; төлем карталарын пайдалана отырып, онлайн-төлемдер және ақша аударымдары; мобильді қосымша; қаржыландыру алу мүмкіндігімен түрлі тауарларды сатып алуға-сатуға арналған интернет-алаң; серіктестер желісінде сатып алуды жүзеге асыруға арналған сатып алушылар клубы [5].

2017 жылы интернет-дүкенді, төлемдерді, банкті, бонустық бағдарламаны, "Kaspi Гид" сұрақтарға жауап беру сервисін және "Kaspi Maps" барлық банктердің бөлімшелерін, Kaspi Bank терминалдарын және банкоматтарын іздеу сервисін біріктірген мобильді қосымша іске қосылды. 2017 жылдың қараша айында "Kaspi жұма" өтті, оның барысында дүкен ассортиментінен кез келген тауарды сатып алуға болады Kaspi.kz пайызсыз және алдын ала төлемсіз 24 айға бөліп төлеуге. Акцияны өткізудің үш күнінде 20 млрд теңгеге 250 мың тапсырыс қабылданды.

Бүгінгі таңда Kaspi экожүйесінің 5 миллионға жуық клиенттері бар. "Kaspi дүкені" онлайн-платформаның бір бөлігі болып табылады Kaspi.kz, оған қаржылық қызметтер, онлайн-нарық, онлайн-төлемдер, мобильді қосымша, бонустық бағдарлама кіреді. "Kaspi Дүкен" түрлі сатушылардың тауар бағаларын салыстыруға, қолайлы нұсқаны таңдауға, қаласаңыз, бөліп төлеу арқылы немесе несиеге сатып алуды ресімдеуге, сондай-ақ тауарды кеңсеге немесе жұмысқа жеткізуге тапсырыс беруге мүмкіндік береді.

Наурызда Қазақстанға IT-бизнесті релаксациялауға сұраныс айтарлықтай өсті [6]. Astana Hub CEO Мағжан Мәдиев атап өткендей, өткен айда технопарк мамандары 581 шетелдік компанияға кеңес беріп, 67 кездесу өткізді. Нәтижесінде 16 жаңа компания құрылды, 30-дан астам компания ашу

жоспарлануда. Осылайша, қазіргі уақытта қазақстандық ІТ-хабтың қатысушылары 657 ІТ-компания болып табылады, оның 72 – сі-шетелдік қатысумен.

Қазақстанның ІТ-нарығы да үнемі өсіп келеді. Айти-мамандардың көбі қазір Алматыда. Бірақ Қазақстанның басқа өңірлерінде де өз ІТ-қауымдастықтары бар. Мысалы, - Қарағандыдағы Террикон алқабы; Семейде, Оралда, Шымкентте және басқа да қалаларда жаңа айтишниктерді шығаратын бағдарламалау мектептері бар. Кадрлар санының артуымен бәсекелестік те өсіп келеді, демек – кадрлар деңгейі уақыт өте келе тек жақсарып келеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

- 1 Ларионов В. Г., Шереметьева Е. Н., Горшкова Л. А. Инновационные экосистемы в цифровой экономике [Текст] / Вестник Астраханского государственного технического университета. Серия: Экономика. – 2021. – № 1. – С. 49-56.
- 2 Хореева Н. К. CRM-система как инструмент автоматизации деятельности предприятия туризма [Текст] / Индустрия туризма: возможности, приоритеты, проблемы и перспективы. – 2020. – Т 18. – № 1. – С. 289-294.
- 3 Bjelica D. et al. Designing an IT Ecosystem for Pregnancy Care Management Based on Pervasive Technologies [Text] / Healthcare. – Multidisciplinary Digital Publishing Institute, 2021. – Т 9. – № 1. – С. 12.
- 4 Катаев Н., Үеркінқызу А. Оқыту процесін ұйымдастыруда цифрлық білім беру технологияларының тиімділігі [Текст] / Вестник КазНУ. Серия педагогическая. – 2021. – Т 67. – № 2. – С. 71-80.
- 5 <https://forbes.kz/ranking/object/935>
- 6 Аубакирова Г. М., Исатаева Ф. М. Цифровизация промышленности Казахстана: факторы, тенденции, перспективы [Текст] / Экономика, предпринимательство и право. – 2021. – Т11. – №. 1. – С. 51-68.